

Nyt liv til sengene

Sengebøjlen placerer koen korrekt i sengebåsen

Konsulent Anne Marcher Holm, Videncentret for Landbrug, Kvæg

Ifølge nyeste anbefalinger fra USA har bøjleens udformning og dens placering i sengebåsen stor betydning for køernes brug af sengebåsene.

Det er en fornøjelse at se hvor godt køerne i USA ligger i sengebåsene. De ligger lige, er fint placeret i forhold til sengebåsens bagkant, og rejser og lægger sig let og ubesværet. Der er sand i sengebåsene, og sengene er fyldte og lejet jævnt, så sengebåseinventaret altid er placeret i samme højde og rette sted for koen.

Brystbom – et must

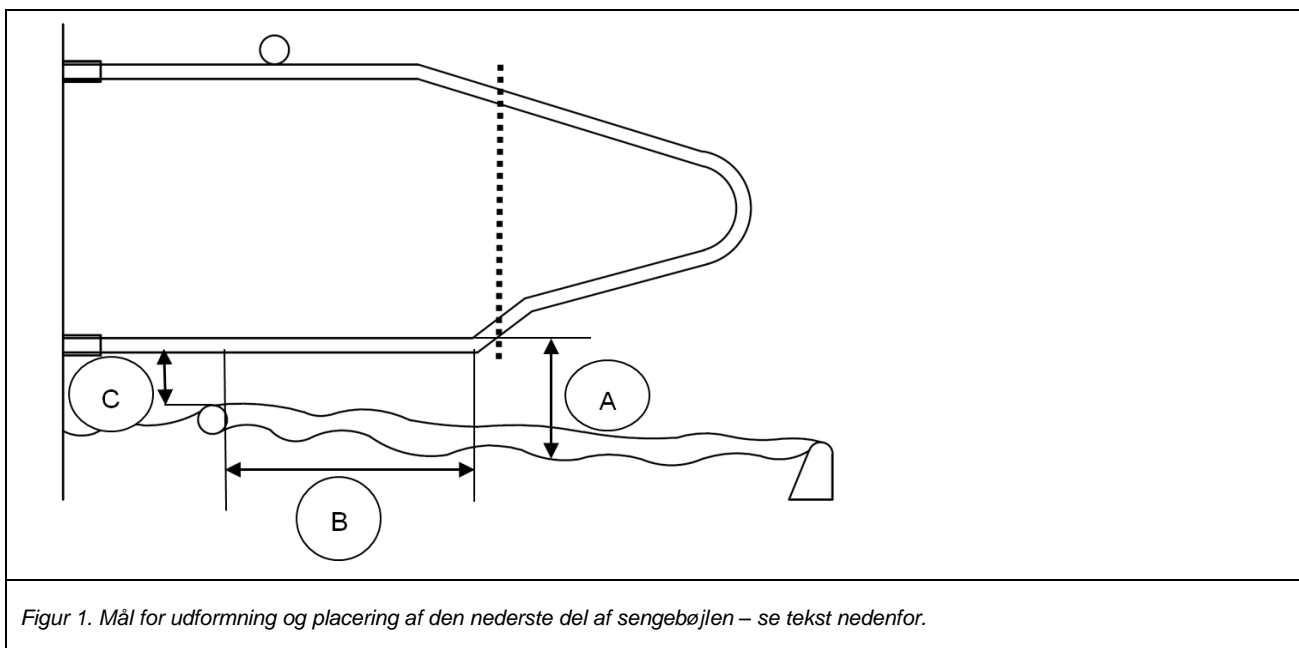
Sengebåsen skal være komfortabel og let for koen at anvende. Den skal lede og tilbyde tilpas plads til koen, uden at hæmme koens rejse og ligge sig adfærd.

Sengebåsen defineres i fronten af en brystbom. Brystbommen placerer koen korrekt i sengebåsen, når hun lægger sig. Derfor bør der være brystbom i sengebåsen, så koen kommer til at ligge korrekt i forhold til bagkanten og ikke afsætter gødning i lejet.

Når koen rejser sig føres et forben frem som hjælp til at overføre koens vægt. Det er vigtigt, at denne bevægelse ikke hindres med en for høj og kantet brystbom. I madrassenge må brystbommen ikke være højere end 10 cm over lejet og i sandsenge ikke højere end 10 cm i forhold til bagkanten. Er brystbommen for høj, vil køerne ligge sig på skrå, for at få plads nok til forbenet, når de rejser sig. Desuden kan de heller ikke strække et eller to forben frem over brystbommen ved hvile, som de ofte ønsker.

Nederste del af bøjlen vigtig

En bøjletype lig denne ønskes (figur x). Bøjlen er åben, så koen kan, hvis hun ønsker det, vippe frem på skrå over bøjlen, når hun lægger og rejser sig.

Figur 1. Mål for udformning og placering af den nederste del af sengebøjlen – se tekst nedenfor.

Sengebøjlen består af en øvre og nedre bøjledel. Den øverste del af bøjle bestemmer nakkebommens højde. Den nederste del leder koen til korrekt placering ved hvile (figur 1). Ifølge de amerikanske anbefalinger har sengebøjleens udformning og placering afgørende betydning for køernes brug af sengebåsene. Bøjleens udformning bag den stiplede linje i figur 1 er af mindre betydning.

Maksimalt 30 cm over lejet

Afstanden fra overkanten af den nederste del af bøjlen til sengelejet må maks. være 30 cm. Denne placering hjælper koen til korrekt hvileplacering, og muliggør, at koen, hvis hun ønsker det, kan vippe frem på skrå over bøjlen, når hun lægger og rejser sig. Samtidig sidder bøjlen højt nok til at skader undgås, hvis et forben kommer under bøjlen. Ligeledes begrænser højden, at koen kan stikke et ben igennem bøjlen.

50 til 55 cm vandret bøjle bag brystbom

For at koen opnår en korrekt hvileplacering, er placeringen af den nederste del af bøjlen i forhold til brystbommen vigtig. Fra brystbommen skal bøjlen gå 50 til 55 cm vandret tilbage, før bøjlen bøjer. Er bøjlen for kort, kan koen ligge sig på skrå. Er bøjlen til gengæld for lang, går den imod koens brystkasse og flanke, når hun ligger sig i sengen. Med en længde på 50 til 55 cm undgås trykninger på koens hofteområde.

Minimum 13 cm fra brystbom til bøjlen

For at undgå at koen får forbenet i klemme imellem bøjlen og brystbommen, og for at undgå at koen får sit forben over bøjlen, skal der være minimum 13 cm mellem brystbommen og bøjleens underkant.

Nakkebom

Nakkebommen placerer koen korrekt, når hun står i sengebåsen, inden hun lægger sig. Amerikanerne anbefaler, at nakkebommen placeres 125 cm over lejet og 175 cm til bagkant. I Danmarks anbefales nakkebommen at sidde 120 cm over lejet. Højden på nakkebommen afhænger af køernes størrelse. Køerne i USA er sandsynligvis lidt højere end køerne i Danmark. Det anbefales at placere nakkebommen efter dyrenes størrelse. Der skal være plads til, at de kan rejse sig under og bag nakkebommen og let kunne stå med alle fire ben i sengen.

Nogle placerer nakkebommen for langt tilbage, fordi de tror, det holder sengen ren. Men koen er nødt til at stå på skrå, når hun lægger sig for at kunne være der, og kommer til at ligge på skrå, med risiko for gødningsforurening af senge. Desuden er der risiko for at liggetiden reduceres.

Brede senge = mere hvile

Jo bredere senge, desto længere hviletid og mindre ståtid i sengebåsene. Brede senge reducerer desuden forstyrrelser fra naboer. Sengebredden anbefales til 125-127 cm. Ved brede senge kan bekymringen være, at køerne lægger sig på skrå og sengene forurenes af gødning. Derfor jo bredere senge, desto vigtigere at der er brystbom i sengene og at bøjletypen er korrekt, og at de begge er placeret korrekt. Er det tilfældet, bør der ikke være bekymringer mht. hygiejnen, da risikoen, for at koen lægger sig på skrå, reduceres til et minimum.

Figur 2. Brede senge (130-135 cm) og derfor en risiko for at køerne lægger på skrå. Men køerne ligger flot lige pga. brystbom og bøjletype samt korrekt placering af disse.

Litteratur

Cook, N.B. 2013. Personlig meddelelse. Professor. University of Wisconsin-Madison. School of Veterinary Medicine. 2015 Linden Drive. Madison, WI 53706

Cook, N.B. and K.V. Nordlund 2009. The influence of the environment on dairy cow behavior, claw health and herd lameness dynamics. The Vet. Journal 179: 360-369.

Holmes et al. 2013. Dairy Freestall. Housing and Equipment. Eight edition. Chapter 4. MidWest Plan Service. Pp 69-79